

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM  
KARAR****AYTEN SAKA VE NURTEN SAKA BAŞVURUSU**

**Başvuru Numarası** : 2018/38147  
**Karar Tarihi** : 20/10/2021

**Başkan** : Hasan Tahsin GÖKCAN  
**Üyeler** : Muammer TOPAL  
Recai AKYEL  
Selahaddin MENTEŞ  
İrfan FIDAN  
**Raportör** : Ayhan KILIÇ  
**Başvurucular** : 1. Ayten SAKA  
2. Nurten SAKA

**I. BAŞVURUNUN KONUSU**

1. Başvuru; mahfuz miras payının sağlar arası işlemlerle diğer mirasçılara aktarıldığı gerekçesiyle açılan tenkis davasının makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının, yargılama sonucunda hükmedilen tazminatın güncel değeri karşılamaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

**II. BAŞVURU SÜRECİ**

2. Başvurular 24/12/2018 ve 2/1/2019 tarihlerinde yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. 2018/38147 numaralı başvuruda başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Aynı mahiyette olan 2019/1237 numaralı başvuruda Bakanlıktan ayrıca görüş istenmesine gerek görülmemiştir.

7. 2019/1237 numaralı bireysel başvuru dosyası konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2018/38147 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiş, 2019/1237

numaralı bireysel başvuru dosyası kapatılmış, inceleme 2018/38147 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

### III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular Ayten Saka ve Nurten Saka sırasıyla 1944 ve 1947 doğumlu olup İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvurucular 27/2/1988 tarihinde ölen R.D.nin kız çocuklarıdır.

10. Başvurucular ve diğer iki kız kardeşleri R.K. ve E.Y. 8/2/1989 tarihinde İstanbul 5. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) erkek kardeşleri A.R.D. ve M.D. ile kız kardeşleri R.Ş. aleyhine tasarrufun iptali ve tenkis davası açmıştır. Dava dilekçesinde, babalarının sağlığında bedelini ödeyerek sekiz taşınmazı erkek kardeşleri adına satın aldığını belirtmişlerdir. Dilekçede, kız kardeşleri R.Ş.ve verilen taşınmazın ise R.Ş. tarafından ivazsız olarak iki erkek kardeşe devredildiğini ifade etmişlerdir. Davacı kız kardeşler netice olarak muvazaalı olduğunu belirttikleri temliklerin miras paylarına isabet eden kısmının iptal edilmesini, bunun mümkün olmaması hâlinde ise tenkisini talep etmiştir. İhtilaf konusu taşınmazlar ve davacıların bu taşınmazlarla ilgili iddiaları dosyadan tespit edilebildiği kadarıyla şöyledir:

- İstanbul'un Eminönü semtinde kâin 318 parsel numaralı ve üzerinde bir adet dükkân bulunan taşınmaz, babaları tarafından 28/2/1966 tarihinde satın alınarak davalılar adına tescil ettirilmiş; diğer kız kardeş R.Ş.ve ait hisse 10/2/1983 tarihinde ivazsız olarak erkek kardeşlere intikal ettirilmiştir (Tapu kaydına göre R.Ş.nin 1/3 hissesi 900.000 TL bedelle iki erkek kardeşe satılmıştır.).

- İstanbul'un Eminönü semtinde kâin 9 parsel numaralı ve üzerinde bir adet dükkân bulunan taşınmaz babaları tarafından 18/3/1982 tarihinde 5.000.000 TL bedelle satın alınarak iki erkek kardeş adına tescil ettirilmiştir.

- İstanbul'un Beşiktaş ilçesi Ortaköy semtinde kâin 21 parsel numaralı ve köşk vasfındaki taşınmaz, babaları tarafından 7/4/1969 tarihinde 400.000 TL bedelle satın alınarak her birine 1/4 oranında hisse erkek kardeşleri adına tescil ettirilmiştir.

- İstanbul'un Beşiktaş ilçesi Ortaköy semtinde kâin 44 parsel numaralı taşınmaz, babaları tarafından 12/6/1981 tarihinde 1.000.000 TL bedelle satın alınarak iki erkek kardeş adına tescil ettirilmiş; daha sonra bu taşınmaz üzerindeki yapı yıkılarak apartman inşa edilmiş ve inşaat masrafları babaları tarafından karşılanmıştır.

- İstanbul'un Bakırköy ilçesi Atışaalanı mevkiinde kâin 142 parsel numaralı taşınmaz, babaları tarafından gönderilen parayla iki erkek kardeş tarafından 9/9/1977 tarihinde 220.000 TL bedelle satın alınmıştır.

- İstanbul'un Bakırköy ilçesi Mahmutbey mevkiinde kâin 168 parsel numaralı taşınmaz, babaları tarafından 11/7/1977 tarihinde 390.000 TL bedelle satın alınarak üç davalı adına tescil ettirilmiştir.

- İstanbul'un Kartal ilçesinde kâin 739 parsel numaralı taşınmaz, babaları tarafından 1/2/1979 tarihinde 300.000 TL bedelle satın alınarak üç davalı adına tescil ettirilmiştir.

- İstanbul'un Gaziosmanpaşa ilçesi Sultançiftliği mevkiinde kâin 348 parsel numaralı taşınmaz 11/6/1976 tarihinde M.D. tarafından 60.000 TL bedelle satın alınmış ise de satış bedeli babaları tarafından ödenmiştir.

11. Davalı erkek kardeşler Mahkemeye sundukları cevap dilekçesinde bu taşınmazların kendileri tarafından ve kendi imkânlarıyla satın alındığını öne sürmüştür.

12. Davalı kız kardeş R.Ş. ise Mahkemeye sunduğu cevap dilekçesinde, taşınmazların babaları tarafından satın alınarak iki erkek kardeş ve (bazılarının) kendisi adına tescil edildiğini belirtmiş; babalarının kız evlatlarını bir yük olarak gördüğünü, kendisine diğer kız kardeşlerinden farklı muamele etmesinin sebebinin aile baskısıyla yaptığı evliliğinin iyi gitmemesinden duyduğu vicdani rahatsızlık olduğunu ifade etmiştir.

13. Mahkemenin dinlediği davacı tanıkları, murisin kız çocuklarına miras kalmaması için mal varlığını erkek çocukları üzerine geçireceği yolunda beyanlarda bulunduğunu belirtmiştir. Davalıların tanıkları ise genel olarak davacıların hak iddia ettiği taşınmazların erkek çocuklar tarafından kendi imkânlarıyla satın alındığını beyan etmiştir.

14. Mahkeme 6/12/2005 tarihli kararıyla tapuların iptali istemini reddetmiş, davayı bir tenkis talebi olarak kabul edip R.Ş. hakkındaki davayı reddetmiş, diğer davalılar A.R.D. ve M.D. tarafından her bir davacıya ayrı ayrı 212.256.159.773 TL ödenmesine hükmetmiş, ayrıca bu tutara dava tarihinden itibaren yasal faiz işletilmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde özetle şunlar ifade edilmiştir:

i. Dava terditli olarak açılmış ise de olayda taşınmazların tamamı davalılar tarafından satın alınmış olduğundan muris muvazaası söz konusu değildir. Taşınmazların bedelinin muris tarafından karşılanması muvazaa olarak kabul edilemez.

ii. Değerleri yüksek olan taşınmazların satın alındığı dönemde erkek kardeşlerin yaşlarının küçük olduğu gözetildiğinde bunların erkek çocukların kendi imkânlarıyla satın alındığının kabulü hayatın olağan akışına uygun değildir. Bu sebeple davacı tanıklarının beyanları ile davalılardan R.Ş.'nin beyanı samimi nitelikte bulunmuştur. Sonuç olarak murisin parasını ödediği taşınmazları kız çocuklarından mal kaçırmak gayesiyle erkek çocukları adına tescil ettirdiği kanaatine varılmıştır.

iii. Davalılar 27/5/2004 tarihli duruşmada seçimlik haklarını kullanmış ve taşınmazları devretmeyi değil bedelini ödemeyi tercih ettiklerini beyan etmiştir. Bilirkişiler tarafından düzenlenen 17/8/2005 tarihli ek rapora göre iki davacının her bir davalıya ödemek zorunda olduğu tenkis bedeli 212.256.159.773 TL olarak hesaplanmıştır. Dava bu tutar üzerinden kabul edilmiştir.

15. Mahkeme kararı Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 19/12/2006 tarihli kararıyla bozulmuştur. Kararın gerekçesinde, murisin davalılara temlik ettiği herhangi bir taşınmaz bulunmadığından ve davalılar tarafından satın alınan taşınmazların bedelinin muris tarafından

ödenmesi söz konusu olduğundan tenkis hesabının bedele hasren yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Kararda, davalılarca satın alınan taşınmazlar için muris tarafından ödenen tutarın satın alma gücündeki değişikliklerin tenkis edilecek tutarın belirlenmesinde hesaba katılması gerektiği belirtilmiştir. Kararda ayrıca bir taşınmaza ilişkin tenkis yöntemi eleştirilmiş ve bu yöntemin usulüne uygun bulunmadığı vurgulanmıştır. Karar düzeltme istemi aynı Dairenin 21/3/2007 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

16. Mahkeme bozma kararına uyarak bilirkişi incelemesi yaptırmıştır. Muhasebe ve bankacılık sektöründe uzman İlç Öğretim Üyesinden müteşekkil bilirkişi heyetince hazırlanan 20/5/2010 tarihli raporda sekiz taşınmaz için ödenen tutarlar 27/2/1988 tarihinde ulaştığı değer denkleştirici adalet kuralına göre toplam 5.650,78 TL (yeni Türk lirası) olarak hesaplanmıştır. Murisin taşınmazlar için ödediği tutarın ölüm tarihindeki değeri; Üretici fiyat endeksi verileri, döviz kurlarındaki değişim oranları, cumhuriyet altını fiyatlarındaki değişim oranı ile İlç aylık vadeli mevduat faiz oranlarına göre yapılan hesaplamaların ortalaması alınarak belirlenmiştir.

17. Hukukçu bilirkişi E.G. tarafından hazırlanan 16/2/2012 tarihli raporda murisin yukarıda belirtilen sekiz taşınmaz için ödediği 5.650,78 TL de dikkate alınarak terekenin ölüm tarihindeki net tutarı 11.023,85 TL olarak hesaplanmış ve bu suretle her bir davacının saklı miras payına el atılan tutar 413,51 TL şeklinde tespit edilmiştir. Hukukçu bilirkişi raporunda, Yargıtayın 11/11/1994 tarihli ve E.1994/4, K.1994/4 sayılı içtihadı birleştirme kararına göre seçimlik hakkın ancak sabit tenkis oranının bölünemeyeceğinin anlaşılmasından sonra davalıya kullanılabileceği belirtilmiş; davalılardan seçimlik haklarını ne yönde kullanacaklarının yeniden sorulması, davalıların tercihiye göre murisin ödediği tutarın seçimlik hakkın kullanıldığı tarihte ulaştığı değer tespit için muhasebeci bilirkişilerden ek rapor alınması önerilmiştir.

18. Muhasebeci bilirkişi heyetince Mahkemeye sunulan 7/2/2014 tarihli ek raporda murisin davalılara aktardığı tutarın 7/2/2014 tarihi itibarıyla ulaştığı değer 74.829,73 TL olarak hesaplanmıştır.

19. Mahkeme 29/9/2014 tarihli kararıyla davayı kabul etmiş ve hukukçu bilirkişi tarafından hazırlanan 16/2/2012 tarihli raporda belirlenen 413,51 TL'nin dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davacılaraya ayrı ayrı ödenmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde özetle şunlar ifade edilmiştir:

i. Murisin ölüm tarihinde yürürlükte bulunan 17/2/1926 tarihli ve 743 sayılı mülgâ Türk Kanunu Medenisi uyarınca tenkis davası, miras bırakanın mahfuz payları zedeleyen ölüme bağlı veya sağlar arası kazandırmalarının yasal sınıra çekilmesini amaçlayan, öncesine etkili yenilik doğurucu davalardandır. Tenkis davasının dinlenebilmesi için öncelikli koşul miras bırakanın ölüme bağlı veya sağlar arası bir kazandırma işlemi ile mahfuz pay sahiplerinin haklarını zedelemiş olmasıdır. Miras bırakanın mahfuz pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı açık olan sağlar arası kazandırmalar da ölüme bağlı tasarruflar gibi tenkise tabidir.

ii. Muris 1988 tarihinde ölmüştür. Muris ihtilaf konusu taşınmazları davalılara devretmemiş, bu taşınmazların alış bedelini ödemiştir. Murisin taşınmazların bedellerini davacıların saklı paylarını ihlal kashyla davalılara verdiği sabittir. Bozma kararında belirtildiği üzere yapılan kazandırma taşınmazların aynı değil taşınmazların alımında ödenen bedeldir. Buna göre murisin dava konusu

taşınmazların alımında ödediği bedelin mirasın açıldığı tarihte ulaştığı değerin belirlenmesi gerekir.

iii. Murisin davalılara aktardığı tutarın ölüm tarihinde ulaştığı değer bilirkişi heyetince 5.636,25 TL olarak hesaplanmıştır. Hukukçu bilirkişi tarafından her bir davacının tecavüz edilen mahfuz payının karşılığı 413,51 TL olarak tespit edilmiştir.

iv. Hukukçu bilirkişi raporundaki seçimlik hakkın kullanılmasıyla ilgili görsüslere itibar edilmemiştir. Bozma kararında belirtildiği üzere tenkis hesabının bedele hasren yapılması gerekir. Bedele hasren tenkis hesabında önemli olan husus miras bırakan tarafından ödenmiş olan bedelin denkleştirici adalet kuralları uyarınca ölüm tarihinde ulaştığı değerin bulunmasıdır. Tasarrufa konu temlikin para olduğu hâllerde 743 sayılı mülga Kanun'un 506. maddesinde belirtilen tercih hakkı kullanılmamaz.

v. Tenkisten doğan asıl alacak ödenmemişse faiz ancak ileri sürüldüğü tarihten geriye dönük bir yıl için istenebilir. Ne var ki talebe bağlılık ilkesi gereği dava tarihinden itibaren faiz işletilmesi uygun görülmüştür.

20. Başvurucular bu karara karşı temyiz yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçelerinde, taşınmazların resmî satış sözleşmesindeki değil gerçek değerlerinin belirlenerek tenkis hesabının yapılması gerektiği ileri sürülmüştür. Başvurucular, Yargıtayın bazı kararlarına atıfta bulunarak bedeli muris tarafından ödenen taşınmazın başkaları adına tescil edilmesinin gizli bağışlama niteliğinde olduğunu, tanık beyanlarının taşınmazların gerçek alıcısının babaları olduğunu ortaya koyduğunu belirtmiştir. Başvurucular netice itibarıyla taşınmazların tapu paylarının iptal edilerek lehlerine tescil edilmesi gerektiğini iddia etmiştir.

21. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi (Daire) 1/3/2018 tarihli kararıyla mahkeme kararını bozmuştur. Kararın gerekçesinde, Mahkemece bozma kararına uyulmasına rağmen kararın gereği tam olarak yerine getirilmediği gibi bozma kararında işaret edilen hususlarda alınan 16/2/2012 tarihli bilirkişi raporunda belirtilen eksiklikler giderilmeksizin neticeye gidildiği belirtilmiştir. Kararda, hükme esas alınan söz konusu bilirkişi raporunda her davacının mahfuz payına yapılan tecavüz tutarı 413,51 TL olarak belirlendikten sonra sabit tenkis oranının tespit edildiği ve daha sonra 11/11/1994 tarihli içtihadı birleştirme kararı uyarınca Mahkemenin sabit tenkis oranına göre davalılara kazandırılan malların bölünüp bölünemediğini araştırması, sonucuna göre seçimlik hakkı kullanması gerektiği önerilmesine rağmen bu hususlarda araştırma yapılmadığı eleştirisi getirilmiştir. Daire 11/11/1994 tarihli içtihadı birleştirme kararı uyarınca araştırma yapılarak hasil olacak sonuç çerçevesinde bir karar verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

22. Ancak Daire karar düzeltme aşamasında verdiği 25/10/2018 tarihli kararıyla bozma kararını kaldırmış ve başvurucuların temyiz istemini reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, murisin davalılara temlik ettiği herhangi bir taşınmazın bulunmadığı vurgulanmış; bu sebeple tenkis hesabının bedele hasren yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Daire bu durumda Mahkemece yapılacak işin murisin taşınmazlar alınırken verdiği bedelin mirasın açıldığı tarihte ulaştığı değerinin hesaplanmasından ve belirlenen değerin tenkisine hükmedilmesinden ibaret olduğunu belirtmiştir. Daireye göre 743 sayılı mülga Kanun'un 506. maddesinde yer alan tercih hakkı, kıymetine noksan gelmeksizin taksimi kabil olmayan bir

malın temlik edilmesi ve bu malın tenkise tabi tutulması hâlinde söz konusu olacaktır. Daire netice itibarıyla mahkeme kararında isabetsizlik bulunmadığına karar vermiştir.

23. Nihai karar başvuru Ayten Saka'ya 30/11/2018 tarihinde, Nurten Saka'ya ise 21/12/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir.

24. Ayten Saka 24/12/2018 tarihinde, Nurten Saka ise 2/1/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

#### IV. İLGİLİ HUKUK

##### A. Ulusal Hukuk

##### 1. İlgili Mevzuat

25. 743 sayılı mülga Kanun'un 439. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

*"Birinci derecede mirasçılar, müteveffanın fûruudur.*

*Çocuklar, mîsavat üzere mirasçudur."*

26. 743 sayılı mülga Kanun'un 452. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

*"Fûruu, baba ve anası, erkek ve kız kardeşi yahut karısı veya kocası sağ iken vefat eden murisin ölüme bağlı tasarrufları, bu kimselerin mahfuz hisseleri miktarından fazla olan mallarında muteberdir."*

27. 743 sayılı mülga Kanun'un 453. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

*"Mahfuz hisse aşağıdaki miktarlardan ibarettir.*

*1. Fûru için kanuni miras hakkının dörtte üçü,*

*2. Ana ve babadan her biri için kanuni miras hakkının yarısı,*

*3. Kardeşlerden herbiri için kanuni miras hakkının dörtte biri,*

*4. Sağ kalan eş için, fûruu ile birlikte mirasçı olması halinde kanuni miras hakkının tümü, diğer hallerde kanuni miras hakkının yarısı."*

28. 743 sayılı mülga Kanun'un 499. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

*"Aşağıdaki hallerde, ölüme bağlı tasarruflar iptal olunabilir:*

*...*

*3 - Gerek doğrudan doğruya, gerek muhtevi olduğu şartlar itibarıyla kanuna muhalif veya ahlaka mugayir olması.*

*..."*

29. 743 sayılı mülga Kanun'un 502. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

*"Mahfuz hisselerinin baliğ olduğu miktarı alamıyan mirasçılar, tasarruf nisabını tecavüz eden teherruan tenkisini dava edebilirler."*

30. 743 sayılı mülga Kanun'un 506. maddesi şöyledir:

*"Kıymetne noksan gelmeksizin taksimi kabil olmayan muayyen bir mal vasiyet edilip te işbu vasiyet tenkse tabi olursa; lehine vasiyet yapılan ktmse, dilerse tasarruf nisabı miktarını nakden alır dilerse tenkisi lazımgelen miktarın kıymetini verip o malı talep eder."*

31. 743 sayılı mülga Kanun'un 507. maddesi şöyledir:

*"Aşağıdaki tasarruflar, ölüme bağlı teberrular gibi tenkse tabidir.*

*1 - İadeye tabi olmamak üzere miras hissesine mahsuben cihaz, teessüs masrafı yahut mal terki şeklinde vaki ölüme bağlı olmayan teberrular.*

*2 - Miras haklarının berveçhi peşin tasfiyesi maksadiyle yapılan teberrular.*

*3 - bağışlamayanın, kayıtsız ve şartsız rücuu hakkı olan bağışlamalar ile adet üzere verilen hediyeler müstesna olarak, vefatından evvelki bir sene içinde yapılmış bağışlamalar.*

*4 - Mahfuz hisse kaidelerini bertaraf etmek kasdiyle yapıldığı aşikar olan temlikler."*

32. 743 sayılı mülga Kanun'un 517. maddesi şöyledir:

*"Miras, ölüm ile açılır. Murisin ölümüne bağlı olmayan teberru ve taksimleri, mirasa alakaları noktasından mirasın açıldığı gündeki haline göre takdir edilir."*

33. 743 sayılı mülga Kanun'un 539. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

*"Miras açılınca, mirasçılar onun tamamına sahip olurlar. Kanunda açıkça yazılı haller müstesna olmak üzere, müteveffanın alacakları ve bircümle hakları ve ziyed bulunduğu malları, mirasçılara intikal eder ve bu mirasçılar müteveffanın borçlarından şahsen mesul olurlar."*

## **2. Yargıtay Kararları**

34. Yargıtay Büyük Genel Kurulunun 1/4/1974 tarihli ve E.1974/1, K.1974/2 sayılı içtihadı birleştirme kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

*Sonuç: Bir kimsenin; mirasçısını miras haktan yoksun etmek amacıyla, gerçekte bağışlamak istediği tapu siciline kayıtlı taşınmaz malı hakkında Tapu Sicil Memuru önünde iradesini satış doğrultusunda açıklanmış olduğunun gerçekleşmiş bulunması halinde, saklı pay sahibi olsun ya da olmasın miras hakkı çiğnenen tüm mirasçılarının, görünürdeki satış sözleşmesinin Borçlar Kanununun 18. maddesine dayanarak muvazaalı olduğunu ve gizli bağış sözleşmesinin de şekil koşutundan yoksun bulunduğunu ileri sürerek dava açabileceklerine ve bu dava hakkının geçerli sözleşmeler için söz konusu olan Medeni Kanunun 507. ve 603. maddelerinin sağladığı haklara etkili olmayacağına Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 1.4.1974 günlü ikinci toplantısında aykırılığıyla karar verildi.*

..."

35. Yargıtay Büyük Genel Kurulunun 11/11/1994 tarihli ve E.1994/4, K.1994/4 sayılı içtihadı birleştirme kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

7 - Tenkis Davacı Kavram ve Tenkise Tabi Tasarruflar;

a) Tenkis Davası:

Tenkisin sözlük anlamı indirme, azaltma ve eksiltmedir. Tenkis davası ile miras bırakanın mahfuz hisseyi ihlal eden sağlararası veya ölüme bağlı teerrularının kanuni halde indirilmesini sağlayan ve kanunda gösterilen (M.K. 502, 504) kimseler tarafından açılan yenilik doğuran bir davadır.

Medeni kanunun 502. maddesinde 'Mahfuz hisselerinin baliğ olduğu miktarı alamayan mirasçılar, tasarruf nisabını tecavüzden teerrunun tenkisini dava edebilirler' denilerek bu davanın konusunu belirlemiştir. Tenkis davası ile miras bırakan tarafından yapılan tasarrufların iptali değil, değiştirilmesi amaçlanmıştır. Bu niteliği itibariyle tenkis davası bir eda davası olarak kabul edilemez. Davalının elinde bulunan malların (M.K. 507) iadesinin sağlanabilmesi için ayrıca eda isteğinin ayrı ayrı dava konusu yapılabileceği gibi her iki istek birlikte bir davada da ileri sürülebilir. Uygulamada çok zaman tenkis isteği ile birlikte eda isteğinde de bulunduğu görülmektedir. Miras bırakanın mahfuz hisseyi ihlal eden fiilinin tespiti kısmı, İNŞAL, malvarlığında meydana gelen eksikliğin giderilmesine ilişkin kısım ise EDAYI kapsamaktadır.

b) Tenkis Davasının Konusu ve Tenkiste Tertip:

Yukarıda açıklandığı üzere, davanın konusu mahfuz hisseyi ihlal eden miras bırakanın ölüme bağlı ve sağlararası tasarruflardır. Medeni Kanunun 512. maddesine göre 'Tenkis mahfuz hisse tamam oluncaya kadar evvelemede ölüme bağlı tasarruflardan ve kafi gelmediği takdirde en an tarihli olandan başlayarak en evvel vaki olana doğru çıkmak şartıyla ölüme bağlı olmayan teerrular üzerinde icra edilir'.

Tenkis davası, miras bırakanın mahfuz hisseyi ihlal eden tüm ölüme bağlı tasarruflarına karşı açılabilmesi gibi bazı şartlar altında sağlararası tasarruflara karşı da açılabilir. Hangi sağlararası tasarrufların tenkise tabi olduğu kanun tarafından sınırlı olarak sayılmıştır. (M.K. 507, 509, 510).

Medeni Kanunun 512. maddesindeki hükme göre ölüme bağlı tasarruf yoksa veya ölüme bağlı tasarruf tamamen tenkis olmasına rağmen mahfu hisse, yine tamamlanmıyorsa o takdirde sağlararası tenkise tabi tasarruflarca geçilir.

8 - Sabit Tenkis Oranı :

Tenkise tabi tasarrufa konu olan mallar ile terekze dahil diğer mal ve alacakların Medeni Kanunun 454/1. maddesi uyarınca ölüm günündeki fiyatları göre belirlenen değerleri toplanıp, aynı maddenin 2. fıkrasında belirlenen pasif düşüldükten sonra, bulunan rakam, terekenin ölüm gününe göre net tutarını oluşturmaktadır. İşte bu net tutar üzerinden, davacı mirasçının mahfuz payı hesaplanır. Net tereke tutarı, davacının miras payı (M.K. 439, 440, 444) ve mahfuz payı (M.K. 453) ile çarpılarak mahfuz pay bir değer olarak ortaya

çakarılır. Tasarruf dışı terekeden davacunun miras payına isabet eden, söz konusu mahfuz payı karşılanamıyorsa, ikisi arasındaki fark tasarruf veya tasarrufların tenkis edilecek miktarıdır. Medeni Kanunun 512. maddesinde açıklanan tertip ve Medeni Kanunun 503, 505. maddelerinde yer alan kurallar da dikkate alınarak birden çok lehlerden her birinde alınması gereken miktarlar bulunur. Bu rakamın, o davalıya yapılan kazandırmaya oranı SABİT TENKİS ORANINI oluşturmaktadır.

## MAHFUZ HİSSEYİ İHLAL EDEN MUAYYEN MAL VASIYETİNİN TENKİSİ

...

2- Değerinde bir Azalma Olmaksızın Taksimi Kabil olmayan Muayyen Mal Vasiyetinin Tenkisindeki Esaslar ve Şartlar:

Medeni Kanunun 506. maddesinde 'Kıymetine noksan gelmeksizin taksimi kabil olmayan muayyen bir mal vasiyet edilip te işbu vasiyet tenkise tabi olursa; lehine vasiyet yapılan kimse, dilerse tasarruf nisabını miktarını nakten alır, dilerse tenkisi lazım gelen miktarın kıymetini verip o malı talep eder' hükmü yer almaktadır. Bu maddenin uygulanabilmesi için vasiyet olunan muayyen malın değerinde azalma olmaksızın sabit tenkis oranında taksiminin mümkün olmaması gerekir.

Maddede öngörülen bu kuralın sadece mal vasiyetlerinde değil, sağlararası tenkise tabi tasarruflarda da uygulanacağı hususunda Yargı ve doktrin görüş birliği halindedir. Bu sebeple açılan tenkis davasında kanun davalıya, ya tasarruf nisabı miktarını nakden almasını veya tenkisi lazım gelen miktarın kıymetini verip, o malı talep etmesi hususunda bir seçimlik hak tanımıştır. Bu seçim hakkı, yenilik doğuran bir hak olup, karşı tarafa ulaştıktan sonra dönülmesi mümkün değildir.

Mahfuz hissenin veya değişik bir ifade ile tasarruf nisabının hesaplanması da, değişmez tenkis oranının bulunmasında, terekeye değil mal ve hakların ölüm günündeki değerlerinin dikkate alınması gerektiği yönünde bir içtihat uyumsuzluğu yoktur. İçtihat uyumsuzluğu Medeni Kanunun 506. Maddesinin uygulanması safhasında doğmaktadır.

Muayyen malın sabit (değişmez) tenkis oranında, kıymetine noksan gelmeksizin paylaştırılması mümkün ise o malın davacı ile davalı arasında paylaştırılması mümkün ise o malın davacı ile davalı arasında paylaştırılması mümkün olmazsa, kullanılacak tercih hakkına göre bir tarafın diğerine ödeyeceği nakdin tespitinde içtihat uyumsuzluğu doğmuştur.

...

## 4- Medeni Kanunun 506. Maddesinin Niteliği:

'Kıymetine noksan gelmeksizin TAKSİMİ kabil olmayan bir mal, vasiyet edilip te iş bu vasiyet tenkise tabi olursa, haline vasiyet yapılan kimse, dilerse tasarruf nisabı miktarını NAKTEN alır, dilerse tenkise lazım gelen miktarın KIYTEMİNİ verip o malı talep eder' hükmünde açıkça görüldüğü üzere kural kendine has taksim kuralı niteliğindedir. Tenkis sonunda kurulacak ada hükmünde malın bölünebilirliği halinde taksime karar verilecektir. O halde bu hükmü yorumlarken Medeni kanunun 17. babında yer alan taksim kuralları ile hem ahenk yorumlamak, özellikle 595. maddede yer alan 'gayrimenkul mallar mirasçıya taksim zamanındaki kıymetiyle verilir' hükmü ile taksimi kabil olmayan malın satılarak ve bedeli taksim edilerek şuyunun giderilmesini emreden 591. madde hükmünü gözlemek zorunludur.

Taraflardan birinin tercihiine göre mal varlıklarında meydana gelen değişikliğin azaltılması ve çoğaltılması mahfuz hisse kuralının amacı ile bağdaşmamaktadır. Mahfuz hisse kuralı ile kanunun tayin ettiği mirasçılarını muayyen oranda mal varlıına kavuşması amaçlandığına göre, bunun korunması zorunludur. řu halde enflasyonist baskıların olduğu dönemlerde Medeni Kanunun 506. Maddesinde gösterilen NAKTL, medeni Kanunun 454. maddesinde yer alan tasarruf nisabının belirlenmesi ile ilgili kurallarla belirlenmenin, hakkaniyet ile bağdaşmadığı açıkça ortaya çıkmıştır. řu halde taraflardan birinin amaç dışı zenginleşmesine yol açacak çözüm yollarından kaçınmak zorunludur. Çağdaş hukuk, tam karşılığı verilmeden elde edilen kazançları korumamaktadır. (B.K.21, 63, 63). Kanunda 506 madde uyarınca ödenecek NAKLİN, 454/1. madde de yer alan kural uyarınca belirlenmesini emreden açık bir hüküm olmadığına göre, Medeni kanunun 506. maddesinde yer alan nakdin tespittinde kamınların diğer kurallarından yararlanmak gerekmektedir...

Çözüm: Medeni kanunun 454. maddesinde yer alan hükmün yalnızca tasarruf nisabının belirlenmesine mahsus olduğu, medeni kanunun 506. maddesi uyarınca değerinde azaltma olmasızın sabit tenkis oranına göre, bölünmesi mümkün olmayan bir mala ilişkin tasarrufun tenkisi gerekmesi halinde, bölünmezliğin belirlenmesinden sonra, aynı hüküm uyarınca kullanılan seçimlik hak ile taraflardan birinin diğerindeki nakit alacağının belirlenebilir ve muaccel hale geldiği; böylece 'vücudu nihayet hulmuş olan' (B.K.61) sağlar arası tasarruflarda davalının, ölüme bağlı tasarruflarda davacının haksız iktisabının olduğu, Medeni Kanunun 506. maddesi uyarınca aynen teslim edilmeyen malın iadesi gerektiğinin (B.K.61) anlaşıldığı n olan tercih hakkının kullanıldığı andaki tam değerinin ödenmesinin haklar dengesine (B.K.43, M.K.4) uygun düşeceği kabul edilmiştir.

Sonuç: Kıymetine noksan gelmeksizin sabit tenkis oranında taksimi, kabil olmayan muayyen mala ilişkin murt tasarrufunun tenkisi halinde, Medeni kanunun 506. maddesi uyarınca ödenecek nakdin (kaymet), aynı hükme göre kullanılan tercih hakkı günündeki fiyatlar dikkate alınarak belirleneceğine, 11/11/1994 gününde yapılan ilk toplantıda 1994/4 Esas, 1994/4 Karar sayı ile üçte ikiyi geçen çoğunlukla karar verildi."

36. Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 13/1/2009 tarihli ve E.2008/9362, K.2009/187 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Dava, murt muvazaası hukuksal nedenine dayalı tapu iptal-tescil ve tenkis isteklerine ilişkindir. Mahkemece, davanın reddine karar verilmiştir.

Dosya içeriğine ve toplanan delillere göre; her ne kadar davacı tarafından çekilme konusu taşınmazların miras bırakan [C.nin] davalıya temlik ettiği ve muvazaası ile ilgili olduğu ileri sürülerek tapu iptal ve tescil isteğinde bulunulmuş ise de, mahkemece yapılan inceleme ve araştırma sonunda dava dışı kişiler adına kayıtlı olan taşınmazların parasının miras bırakan tarafından kayıtlı maliklerine ödenerek, sicil kayıtlarının davalıya intikalinin sağlandığı saptanmış olup, doğrudan miras bırakanca davalıya yapılan bir temlikin bulunmadığı gözetilerek olayda 01.04/1974 tarih 1/2 sayılı İcühadı Birleştirme Kararının uygulama yeri olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Gerçekten de, değinilen somut olgu bakımından anılan İcühadı Birleştirme Kararının olayda uygulama yeri bulunmamaktadır. O halde, gerçekeştirilen işlemin de murt muvazaasından kaynaklandığı söylenemez.

Oysa, anılan işlem, gizli bağış niteliğinde olup, koşulların gerçekeşmesi halinde tenkis hükümlerinin uygulanacağı kuşkusuzdur. Davadaki diğer istek yanında tenkis talebinde de

*bulunulduğu halde, mahkemece bu husus göz ardı edilerek neticeye gidilmiş olmasının doğru olduğu söylenemez.*

...

*Davaliya yapılan tasarrufların tenkisine sıra geldiği takdirde tasarrufların tümünün değeri ile davaliya yapılan fazla teberru arasında kurulan oranda (SABİT TENKİS ORANI) tasarruflara konu malın paylaşılmasının mümkün olup olamayacağı (TMK.564) araştırılmalıdır. Bu araştırma sonunda tasarruflara konu mal sabit tenkis oranında bölünebilirse bu kısımların bağımsız bölüm halinde taraflar adına tesciline karar verilmelidir.*

*Tasarruflara konu malın sabit tenkis oranında bölünmezliği ortaya çıktığı takdirde sözü geçen Türk Medeni Kanununun 564. maddedeki tercih hakkı gündeme gelecektir. Böyle bir durum ortaya çıkmadan davalının tercih hakkı doğmadan davalının tercihinin kullanması söz konusu olamaz. Daha önce bir tercihten söz edilmişse sonuç doğurmaz. O zaman davalıdan tercihi sorulmak ve 11.11.1994 günlü 4/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca sür'atle dava konusu olup sabit tenkis oranına göre bölünemeyen malın, tercih hakkının kullanıldığı gündeki fiatlara göre değeri belirlenmeli ve bu değerin sabit tenkis oranıyla çarpımından bulunacak NAKİTİN ödetilmesine karar verilmelidir.*

*Hal böyle olunca, tarafların iddia ve savunmaları doğrultusunda tenkisle ilgili delillerin toplanması, yukarıda değinilen ilkeler de gözetilmek suretiyle gerekli araştırma ve soruşturmanın tamamlanması, ondan sonra hasıl olacak duruma göre bir karar verilmesi gerekirken eksik incelemeye dayalı olarak yazılı olduğu üzere karar verilmiş olması doğru değildir."*

37. Aynı Dairenin 1/7/2021 tarihli ve E.2019/3133, K.2021/3683 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

*"Dava, muris muvazaası hukuksal nedenine dayalı tapu iptali ve tescil, mümkün olmazsa tenkis istegine ilişkindir.*

*Davacı, mirasbırakan babası [C.Ö.nün], [K. Limited Şirketinin] kurucu ortaklarından olduğunu, anılan şirketin faaliyet gösterdiği 118 ada 5 parsel sayılı taşınmazı diğer ortak [N.C.] ile üçüncü kişilerden bedelini ödeyerek satın aldıklarını, ancak mirasbırakanın o dönem şeker hastalığına bağlı görme kaybı yaşaması ve kendisini işlerin takibinde yetersiz görmesi nedeniyle temlik aldığı taşınmaz payını henüz 18 yaşında olan davalı oğlu [M.Ö.] adına muvazaalı olarak tescil ettirdiğini, aslında payın mirasbırakana ait olduğunu, mirasçılardan mal kaşıma amaçlı hareket edildiğini ileri sürerek, davalı adına olan tapu kaydının iptali ile miras payı oranında adına tescilini, mümkün olmazsa tenkisini istemiştir.*

...

*Hemen belirtilmelidir ki, edinme şekli gözetildiğinde dava konusu taşınmaz yönünden ileri sürülen iddianın gizli başış ( para başışı ) niteliğinde olduğu, mirasbırakan tarafından davaliya kayda dayalı bir devir yapılmadığı, gizli başış iddiası yönünden 01.04.1974 tarih ve ½ sayılı İBK'nın uygulanma olanağının bulunmadığı, koşullarının varlığı halinde tenkis istenebileceği anlaşıldığından, muris muvazaası nedenine dayalı tapu iptali ve tescil isteminin reddine karar verilmiş olmasında bir isabetsizlik bulunmamaktadır ...*

...

*Mahkemece, davalıya kazandırılan payın murisin ölüm tarihindeki değeri keşif neticesinde belirlenmiş, belirlenen bu değer üzerinden yapılan tenkis hesabı ile ( 27.03.2017 tarihli rapor ) davacının sakı payının ihlal edildiği gerekçesiyle tenkis isteğinin kabulü yoluna gidilmiştir.*

*Ne var ki, eldeki davada gizli bağış iddiası olduğundan, murisin davalıya para bağışladığı gözetilerek, elden bağışlanan bu paranın murisin ölüm tarihinde ulaşacağı miktarın denkleştirici adalet ilkesi uyarınca tespit edilmesi ve tespit edilen bu değer üzerinden tenkis hesabının yapılması gerekmektedir.*

*Öte yandan, davacı tarafından davalıya kazandırılan payın akitte gösterilen bedelden daha yüksek bir bedel ödenerek temlik alındığı hususu ispatlanamadığından akitte gösterilen satış bedelinin dikkate alınması ve murisin ölüm tarihine göre güncellenmesi gerekmektedir.*

*Hal böyle olunca, yukarıda açıklandığı üzere 31.05.1983 ve 18.06.1990 tarihli akitlelerde çekişmeli paylar için ödenen satış bedellerinin murisin ölüm tarihinde ulaşacağı miktarın denkleştirici adalet ilkesi uyarınca tespit edilmesi, tespit edilen miktar üzerinden tenkis raporunun alınması, somut tenkis oranının saptanması ve hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerektiğinden yanlışlığı değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm kurulması doğru değildir."*

38. Aynı Dairenin 28/6/2021 tarihli ve E.2020/2688, K.2021/3577 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

*"Davacı, 1994 ada 2 parsel sayılı taşınmazın 19/1000 payının satış bedeli mirasbırakanı [K.Ö.] tarafından ödenmesine rağmen, mirasbırakanın birlikte yaşadığı davalıların murisi [N.D.] adına tescil edildiğini, imar işlemi sonucu taşınmazın 9125 ada 10 parsel sayılı taşınmazda tam pay olarak [N.] adına tescil edildiğini, taşınmazdaki bir kısım payların [N.] tarafından üçüncü kişilere satıldığını, taşınmaz üzerine mirasbırakanı tarafından bina inşa edildiğini, İşlemlerin mirastan mal kaçırma amaçlı ve muvazaalı olduğunu ileri sürerek tapu kaydının iptali ile miras payı oranında adına tescilline, olmadığı takdirde miras payı oranında bedelin tahsiline karar verilmesini istemiştir.*

...

*Hemen belirtilmelidir ki, mirasbırakan tarafından davalıların murisi [N.ye] yapılan bir temlik bulunmadığından dava konusu taşınmaz yönünden 01.04.1974 tarih ve ½ sayılı İçtihadı Birleştirme Kararının uygulama yeri olmadığı saptanarak iptal ve tescil isteğinin reddine karar verilmesinde ve Bölge Adliye Mahkemesince davacının bu yöne ilişkin istinaf isteğinin reddedilmesinde bir isabetsizlik yoktur ..*

...

*Davacının diğer temyiz itirazlarına gelince:*

*Bilindiği üzere; 01.04.1974 tarihli ½ sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı, konusu ve sonuç bölümü itibarıyla, murisin kendi üzerindeki tapulu taşınmazlar yönünden yaptığı temlikli işlemler için bağlayıcıdır. Murisin gerçekte bedelini bizzat ödeyip, üçüncü kişiden satın aldığı taşınmazı mirastan mal kaçırmak amacıyla tapu siciline yarar sağlamak istediği kişi adına kaydetmesi halinde, diğer bir söyleyle bedeli ödenerek 'gizli bağış' şeklinde gerçekleştirilen işlemler hakkında anılan Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararının*

doğrudan bağlayıcı olma niteliği yoktur. Bunun yanı sıra, karara, yorum yoluyla gizli bağış iddialarına yönelik olarak uygulama olanağı sağlanamayacağı; koşulları var ise tenkis istenebileceği Hukuk Genel Kurulunun 30.12.1992 tarihli 586/782; 21.9.1994 tarihli 248/538; 21.12.1994 tarihli 667/856; 11.10.1995 tarihli 1995/1-608 sayılı kararlarında belirtilmiş; Dalrenin yargısal uygulaması da bu doğrultuda kararlılık kazanmıştır.

(Öte yandan; mirasbırakanın sağlığında, gerek 3. kişiden parasını ödeyerek almak suretiyle ve gerekse tarafından yaptığı bağış niteliğindeki kazandırmaların mirasbırakanın ölümünden sonra saklı payların zedelenmiş olduğunun saptanması halinde, miris muvazaasına ilişkin iddianın dinlenemeyeceği, koşullarının varlığı halinde bu kazandırmaların 4721 sayılı TMK'nın 560 ila 571. maddelerinde öngörülen tenkis davasına konu edilebileceği açıktır.

..."

## **B. Uluslararası Hukuk**

### **1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi**

39. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün "Mülkiyetin korunması" kenar başlıklı birinci maddesi şöyledir:

*"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.*

*Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez."*

### **2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı**

40. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin temel amacı, devlet tarafından mülkiyet hakkına yapılan haksız müdahalelere karşı kişinin korunmasını sağlamaktır. Bununla birlikte Sözleşme'nin 1. maddesi uyarınca taraf her devlet *"kendi yetki alanı içinde bulunan herkesin Sözleşme'de tanımlanan hakları ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlama"* yükümlülüğü altındadır. Bu genel nitelikli görevin yerine getirilmesi, Sözleşme ile güvence altına alınan hakların etkili bir biçimde uygulanmasını sağlamak için bazı pozitif yükümlülükler ortaya koymaktadır (Alıştı ve diğerleri/Bosna Hersek, Hırvatistan, Sırbistan, Slovenya ve Makedonya Cumhuriyeti [BD], B. No: 60642/08, 16/7/2014, § 100; Sovtransavto Holding/Ukrayna, B. No: 48553/99, 25/7/2002, § 96).

41. AİHM, Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyet hakkının da bazı pozitif yükümlülükler içerdiğini kabul etmektedir. AİHM'e göre mülkiyet hakkının gerçekten etkili bir biçimde korunabilmesi, devletin müdahale etmeme görevi yanında ayrıca bazı pozitif tedbirler almasını da gerektirmektedir (Öneryıldız/Türkiye [BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004, § 134; Broniowski/Polonya [BD], B. No: 31443/96, 22/6/2004, § 143).

42. AİHM, Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin devletin doğrudan müdahalesinin söz konusu olmadığı, özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar yönünden de -belirli durumlarda- mülkiyet hakkının korunması için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğünü içerdiğini kabul etmektedir. Devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde -özel kişiler arası mülkiyet ilişkileri bakımından olsa bile- kişilerin mülkiyet haklarına yapılacak keyfi müdahalelere karşı hukuksal bir koruma sağlaması gerekmektedir. Bu bağlamda devlet, özellikle tarafların mülkiyet hakkına ilişkin uyuşmazlıklar yönünden usule ilişkin gerekli güvenceleri sunan etkin bir yargısal mekanizma oluşturma yükümlülüğü altındadır. Bu çerçevede oluşturulan yargı yollarında ulusal mahkemeler de iç hukukta yer alan ilgili kanunlar ışığında makul ve adil bir biçimde mülkiyet uyuşmazlıklarını çözmek durumundadır. AİHM, bu gerekliliğin sağlanıp sağlanmadığını değerlendirirken uygulanan usulün bütünlüğünü incelemektedir (*Sovtransavto Holding/Ukrayna*, § 96; *Fuklev/Ukrayna*, B. No: 71186/01, 7/6/2005, §§ 90, 91; *Kotov/Rusya* [BD], B. No: 54522/00, 3/4/2012, § 112; *Anheuser-Busch Inc./Portekiz* [BD], B. No: 73049/01, 11/1/2007, §§ 82-87; *Capital Bank AD/Bulgaristan*, B. No: 49429/99, 24/11/2005, § 134).

43. Bununla birlikte AİHM; iç hukukun yorumlanması ve uygulanması konusundaki görevinin sınırlı olduğunu, ulusal mahkemelerin hukuk kurallarının yorumlanması bakımından sahip oldukları takdir hakkına, açık bir keyfilik veya bariz bir takdir hatası olmadıkça karışamayacağını belirtmektedir (*Anheuser-Busch Inc./Portekiz*, § 83).

## V. İNCELEME VE GEREKÇE

44. Anayasa Mahkemesinin 20/10/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

### A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

#### 1. Başvurucuların İddiaları

45. Başvurucular,

i. Yargıtay Büyük Genel Kurulunun 1994 tarihli içtihadı birleştirme kararında enflasyonist baskıların olduğu dönemlerde 743 sayılı mülga Kanun'un 506. maddesinde gösterilen nakdin, anılan Kanun'un 454. maddesinde yer alan tasarruf nisabının belirlenmesi ile ilgili kurallarla belirlemenin hakkaniyete uygun olmayacağını belirtildiğini ifade etmiş ve anılan kararın uygulanmadığından yakınmıştır. Ödenecek tazminatın ölüm tarihindeki fiyatlarla hesaplanmasının doğru olmayacağını belirtmiştir.

ii. Somut olayda gizli bağışın söz konusu olduğunu vurgulamıştır. Dairenin 1/3/2018 tarihli kararıyla mahkeme kararı, 1994 tarihli içtihadı birleştirme kararı uyarınca araştırma yapılmadığı gerekçesiyle bozulduğu hâlde karar düzeltme aşamasında Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 30/11/2005 tarihli ve E.2005/2-581, K.2005/672 sayılı kararına atıfla bu karardan dönülmüş ise de anılan kararın olayla ilgisinin bulunmadığını savunmuştur. Zira Hukuk Genel Kurulu kararına konu olayda bağışlama söz konusu iken mevcut davada gizli bağışlamanın var olduğunu ifade etmiştir.

iii. İstanbul'un Eminönü semtinde kâin 318 parsel numaralı taşınmaz 28/2/1966 tarihinde satın alındığı hâlde bilirkişi raporunda 11/7/1977 tarihinin esas alındığını öne sürmüştür.

iv. İhtilaf konusu taşınmazların güncel değeri toplamının yaklaşık 238.750.000 TL, buna göre hissesine düşen taşınmaz bedelinin 34.107.142,85 TL, otuz yıllık kira kaybının ise 51.160.714,28 TL olduğunu belirtmiştir. Buna rağmen tenkisten doğan alacağının 413,51 TL ile sınırlandırılması nedeniyle Anayasa'nın 5., 10., 35. ve 36. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

## 2. Değerlendirme

46. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

*"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.*

*Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.*

*Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."*

47. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucuların ileri sürdüğü iddiaların mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir.

### a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

48. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

### b. Esas Yönünden

49. Somut olayda kamu otoritelerinin herhangi bir müdahalesi söz konusu olmayıp -başvurucuların iddiasına göre- muris tarafından mahfuz miras hissesi erkek kardeşlere aktarılmıştır. Bu durumda olaydaki uyumsuzluğun esas itibarıyla mirasçılardan kendi aralarında olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla mülkiyet hakkına ilişkin incelemenin pozitif yükümlülükler kapsamında yapılması gerekmektedir.

### İ. Mülkî Varlığı

50. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (*Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri*, B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Bu nedenle öncelikle başvuru Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaati olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (*Cemile Ünlü*, B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; *İhsan Vurucuğlu*, B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20).

51. Başvurucuların murisinin öldüğü 27/2/1988 tarihinde yürürlükte bulunan mülga 743 sayılı Kanun'un 439. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre ölenin çocukları eşit oranda miras hakkına sahiptir. Yine aynı Kanun'un 452. maddesinin birinci fıkrasında murise mal varlığının mirasçıların mahfuz hisselerini aşan kısmı üzerinde ölüme bağlı tasarruflarda bulunma hakkı tanınmış, 453. maddesinde ise alt soyların mahfuz hissesinin kanuni miras hakkının dörtte üçü olduğu hükme bağlanmıştır. Buna göre miras bırakanın, çocuklarının kanuni miras haklarının dörtte üçü oranındaki kısmı üzerinde ölüme bağlı tasarrufla bulunması yasaklanmıştır.

52. Somut olayda başvurucuların 27/2/1988 tarihinde ölen R.D.nin çocukları olduğu hususunda tartışma bulunmamaktadır. Öte yandan R.D.nin sağlığında mal varlığının bir bölümünü başvuruculardan mal kaçırmak amacıyla -iki erkek çocuğunca alınan 8 adet gayrimenkulün bedelini ödemek suretiyle- erkek çocuklarına aktardığı derece mahkemelerinin kabulüdür. Dolayısıyla başvurucuların murisin mal kaçırmak amacıyla erkek çocuklarına aktardığı tutar üzerinde mahfuz paylarına isabet eden oranda mülkiyet hakkını haiz oldukları açıktır.

## II. Genel İlkeler

53. Mülkiyet hakkının korunmasının devlete birtakım pozitif yükümlülükler yüklediği hususu Anayasa'nın 35. maddesinin lafzında açık bir biçimde düzenlenmemiş ise de bu güvencenin sadece devlete atfedilebilen müdahalelere yönelik sınırlamalar getirdiği, bireyi üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı korumasız bıraktığı düşünülemez. Pozitif yükümlülüklerin ortaya çıkmasının nedeni *gerçek anlamda koruma* sağlanmasıdır. Buna göre anılan maddede bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Gerçek anlamda koruma sağlanması için devletin negatif yükümlülükleri dışında pozitif yükümlülüklerinin de olması gerekir. Dolayısıyla Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu bağlamda söz konusu pozitif yükümlülükler, kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (*Türkiye Emekliler Derneği*, B. No: 2012/1035, 17/7/2014, §§ 34-38; *Eyyüp Boymukara*, B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; *Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi*, B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 43).

54. Devletin pozitif yükümlülükleri, mülkiyet hakkına yapılan müdahalelere karşı usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal yolları da içeren etkili hukuksal bir çerçeve oluşturma, oluşturulan bu hukuksal çerçeve kapsamında yargısal ve idari makamların bireylerin özel kişilerle olan uyuşmazlıklarında etkili ve adil bir karar vermesini temin etmek sorumluluklarını da içermektedir (*Selahattin Turan*, B. No: 2014/11410, 22/6/2017, § 41).

55. Özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklarda olayda tarafların birbirleriyle çatışan menfaatleri bulunmaktadır. Dolayısıyla tarafların karşı karşıya gelen menfaatleri çerçevesinde mülkiyet hakkını korumakla yükümlü bulunan devletin maddi ve usule ilişkin pozitif yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği dikkate alınarak sonuca varılmalıdır. Bu bağlamda ilk olarak belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığı irdelenmelidir (*Hüseyin Ak*, B. No: 2016/77854, 1/7/2020, § 53).

56. İkinci olarak başvurularda mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye etkin bir biçimde itiraz edebilme, savunma ve iddialarını yetkili makamlar önünde ortaya koyabilme olanağının tanınıp tanınmadığı incelenmelidir. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfi ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (*Züliye Öztürk*, B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; *Bekir Yazıcı [GK]*, B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71).

57. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için derece mahkemelerinin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekmektedir (*Kamil Darbaz ve GMO Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/12563, 24/5/2018, § 52).

58. Son olarak ise başvuru sahiplerinin mülkiyet haklarını koruyacak ve yeterli güvenceler sağlayacak hukuksal mekanizmaların oluşturulup oluşturulmadığı incelenmelidir. Özel kişilerin mülkiyet haklarının çanştığı bu gibi durumlarda bunlardan hangisine üstünlük tanınacağına takdiri, kanun koyucuya ve somut olayın koşulları gözönünde bulundurularak derece mahkemelerine ait bir yetkidir. Bununla birlikte her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçsüz bir sonuca da yol açmaması gerekir. Menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine bireysel olarak aşırı ve olağan dışı bir külfetin yüklenmesi, pozitif yükümlölüklerin ihlali sonucunu doğurabilir. Olayın bütün koşulları ve taraflara tanınan tüm imkânlar ile tarafların tutum ve davranışları gözönünde bulundurularak menfaatlerin adil bir şekilde dengelenip dengelenmediği değerlendirilmelidir (*Faik Tari ve Sultan Tari*, B. No: 2014/12321, 20/7/2017, § 52).

### iii. İlkelerin Olaya Uygulanması

59. Somut olayda başvuru sahiplerinin iddiasına göre mahfuz miras payları sağlar arası işlemlerle erkek kardeşlerine aktarılmıştır. Başvurucular, murisin kız çocuklarının miras haklarını ihlal etmek kastıyla sağlığında erkek çocuklarına sekiz taşınmaz satın alarak mal varlığının bir kısmını erkek çocuklarına aktardığını öne sürerek dava açmıştır. Yargılama sonucunda Mahkeme, murisin kız çocuklarından mal kaçırmak amacıyla mal varlığının bir kısmını sağlığında erkek çocuklarına aktardığı vakasını kabul etmiş ve başvuru sahipleri lehine tazminata hükmetmiştir. Ancak başvuru sahipleri, lehlerine hükmedilen tazminatın gerçek zararlarını karşılamadığı görüşündedir.

60. Devletin mirasçılarının mahfuz hisselerinin ihlal edilmesini önlemeye yönelik tedbirler alması mülkün korunması kapsamında devlete yüklenen pozitif yükümlölüklerin bir gereğidir. Bu bağlamda öncelikli olarak incelenecek mesele muris ve diğer mirasçılar dâhil

Üçüncü kişilerce mirasçılardan mahfuz hisselerine yönelik olarak gerçekleştirilen müdahalelere karşı koruyucu tedbirler alınıp alınmadığıdır. Olay tarihinde yürürlükte bulunan 743 sayılı mülga Kanun'un 499. maddesinde doğrudan doğruya veya muhteva olduğu şartlar itibarıyla kanuna aykırı veya ahlaka mugayir olan ölüme bağlı tasarrufların iptali istemiyle mirasçılar tarafından dava açılabilirliği belirtilmiştir. Yine aynı Kanun'un 507. maddesinde mirasçının mahfuz hisse kaidelerini bertaraf etmek kastıyla yapıldığı aşikâr olan sağlar arası temliklerin tenkisini dava edebileceği kurala bağlanmıştır. Dolayısıyla mirasçılardan mahfuz hisselerine karşı üçüncü kişilerce gerçekleştirilecek müdahalelerin önlenmesine ilişkin olarak yeterli yasal altyapının bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca başvuruçuların bu yasal altyapının yetersizliğiyle ilgili olarak bir iddiası da bulunmamaktadır. Başvuruçuların şikâyeti esas itibarıyla bu konudaki kanun hükümlerinin uygulanmasına yöneliktir.

61. Pozitif yükümlülükler yönünden ikinci olarak incelenmesi gereken mesele mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye ilişkin olarak başvuruçulara etkin bir biçimde itiraz edebilme, savunma ve iddialarını yetkili makamlar önünde ortaya koyabilme olanağının tanınıp tanınmadığıdır. Olayda başvuruçuların iptal ve tenkis davası açabilme yönünden herhangi bir engelle karşılaşmadıklarının ve davalarının esasının Mahkemece incelendiğinin altı çizilmelidir. Öte yandan başvuruçuların kendilerini avukatla temsil ettirdikleri, tüm iddia ve itirazlarını ileri sürme fırsatına kavuştukları da anlaşılmaktadır.

62. Bu çerçevede Mahkemenin başvuruçuların murisin mal kaçırma kastıyla hareket ettiği iddiasını kabul ettiğine işaret edilmelidir. Dolayısıyla sekiz taşınmazın bedelinin erkek çocuklara aktarılmasının asıl amacının kız çocuklarının mahfuz miras haklarının ihlal edilmesi olduğu mahkeme kararıyla sabit hâle gelmiştir. Bununla birlikte başvuruçular, tenkise tabi tutulan tutarın hesaplanmasında taşınmazların güncel değerlerinin değil murisin ölümü tarihindeki değerinin esas alınmasının yerleşik içtihadı aykırı olduğunu öne sürmektedir.

63. 743 sayılı mülga Kanun'un 517. maddesinde mirasın, ölüm ile açılacağı ve murisin ölümüne bağlı olmayan teberru ve taksimlerinin, mirasa alakaları noktasından mirasın açıldığı gündeki hâline göre takdir edileceğinin hükme bağlandığını not etmek gerekir. Ayrıca Yargıtay içtihadında da tenkise tabi tutulacak mal varlığının ölüm tarihindeki değerinin hesaba katılması gerektiği kabul edilmiştir. Bu durumda Mahkemenin ihtilaf konusu taşınmazların ölüm tarihindeki değerini esas alarak tenkis tutarını hesaplaması keyfi ve temelsiz değildir.

64. Pozitif yükümlülükler yönünden son olarak incelenecek husus tarafların menfaatleri arasında adil bir denge gözetilip gözetilmediğidir. Bu minvalde başvuruçuların iddiasına göre taşınmazın güncel değerinin esas alınması hâlinde ihlal edilen miras payı 34.107.142,85 TL şeklinde tespit edilmektedir. Oysa Mahkemece başvuruçular lehine 413,51 TL tazminata ve dava tarihinden itibaren yasal faize hükmedilmiştir. Başvuruçuların iddiasına göre bu şekilde her birine yasal faiziyle birlikte toplam 10.000 TL civarında ödeme yapılacaktır.

65. İki özel kişi arasındaki uyuşmazlık söz konusu olduğunda devletin görevinin söz konusu uyuşmazlığın çözümü için yasal altyapıyı oluşturmak ve bu mevzuatı etkin bir biçimde uygulamaktan ibarettir. Bu bağlamda her iki tarafın da devletin eşit ilgisine mazhar olduğu dikkatlerden kaçmamalıdır. Dolayısıyla özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümünde taraflardan biri aleyhine açık dengesizliklerin oluşmasından kaçınılması gerekir.

66. Tenkis tutarının hesaplanmasında taşınmazların ölüm tarihindeki değerinin dikkate alınmasında ve dolayısıyla tenkis tutarının 413,51 TL olarak belirlenmesinde başvurucların mülkiyet hakkını ihlal eden bir yönün bulunmadığı yukarıda belirtilmiştir. Bununla birlikte tarafların menfaatleri arasında adil dengenin bozulup bozulmadığının değerlendirilmesinde tüm süreç bir bütün olarak ele alınmalıdır. Bu çerçevede başvuruclarının 27/2/1988 tarihi esas alınarak 413,51 TL olarak belirlenen alacağının kararın kesinleştiği 25/10/2018 tarihinde takriben 10.000 TL olarak ödenecek olmasının menfaatler dengesinde bir bozulmaya yol açıp açmadığı incelenmelidir.

67. Murisin ölüm tarihi -27/2/1988- itibarıyla varlığı tespit edilen bir alacağın yaklaşık otuz yıldan fazla bir süre sonra ödenmesi başvuruclarına ciddi bir külfet yüklemiştir. Başvuruclar bu süre zarfında 413,51 TL'lik alacaklarına kavuşamamış, bunu değerlendirme ve enflasyon karşısında değer yitirmesini engelleyecek önlemler alma fırsatı elde edememiştir. Mirasın açıldığı 1988 yılı Şubat ayında Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 100 TL'lik bir mal varlığının -örneğin- başvuruclar tarafından başlatılan yargısal sürecin nihayete erdiği 25/10/2018 tarihinde 1.183.487,93 TL'ye ulaştığı gözetildiğinde 413,51 TL'lik alacağın sadece yasal faiz ilave edilerek ödenmesinin başvurucların mağduriyetinin giderilmesinde yetersiz kalacağı açıktır.

68. Bu durumda derece mahkemelerinin başvurucların menfaatleri ile davahaların menfaatleri arasında adil bir denge kurabildiği ve dolayısıyla mülkiyet hakkının pozitif yükümlülüklerinin devlete yüklediği ödevlere uygun bir inceleme yapabildikleri söylenemeyecektir.

69. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

## **B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia**

### **1. Başvurucların İddiaları**

70. Başvuruclar, yargılamanın makul süre içinde tamamlanmaması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

### **2. Değerlendirme**

#### **a. Kabul Edilebilirlik Yönünden**

71. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

#### **b. Esas Yönünden**

72. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyumsuzluklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (*Güher Ergun ve diğerleri*, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

73. Medeni hak ve yükümlölüklerle ilgili uyumsuzlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurusunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (*Güher Ergun ve diğerleri*, §§ 41, 45).

74. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 29 yıl 8 ay 17 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

75. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

### C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

76. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

*"(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."*

*(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."*

77. Başvurucular, ihlallerin tespit edilmesini ve yargılamanın yenilenmesini talep etmiştir. Başvurucular ayrıca ihlal edilen miras hisseleri için ayrı ayrı olarak 85.267.857,13 TL maddi, 85.267.857,13 TL manevi tazminata hükmedilmesi ve diğer tüm maddi ve manevi zararlarının giderilmesi talebinde bulunmuştur.

78. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (*Altınlı Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

79. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin, yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

80. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak, ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülünen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde, usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devanı eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), §§ 57-59, 66, 67).

81. İncelenen başvuruda; başvuruçuların alacağıın enflasyon karşısında yitirilen değerinin karşılanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın makul süreyi aşması nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

82. Bu durumda mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 5. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

83. Mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

84. Makul sürede yargılanma hakkına yönelik olarak tespit edilen ihlalin yeniden yargılama yapılmasıyla giderilmesi mümkün değildir. Buna göre makul sürede yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Bu nedenle makul sürede yargılanma hakkı yönünden ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvuruçulara net 70.200 TL manevi tazminatın ayrı ayrı ödenmesine karar verilmesi gerekir.

85. Dosyadaki belgelerden tespit edilen; 294,70 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuru Ayten Saka'ya, 364,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuru Nurten Saka'ya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

## VL. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 5. Asliye Hukuk Mahkemesine (E. 2007/113, K.2014/391) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara net 70.200 TL manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 294,70 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuru Ayten Saka'ya, 364,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuru Nurtan Saka'ya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuru Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/10/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.